

sollliciti , ut videtur , peccati mortalis non sunt accusandi . Ratio est , quia ut S. Thomas (a) expresse docet , ejusmodi licentia non sunt de peccatum levata , nec evadunt illicita nisi animo corrupto iis intentum , & periculo , quo imminet lapsus in incontinentiam . *Possunt enim hec absque libidine fieri , inquit hic Iacobus , vel propter conjecturam partis , vel propter aliquam necessitatem , aut rationabilem causam .* Supponimus autem Firmino non esse mentem corruptam ; & periculum , in quo implicatur , non videtur periculum incontinentiae proximum , sed voluminodo remotum , respectu flatius , circumstantie defonsatam spoliari , convenientem : quae circumstantia videtur ipsi esse rationabilis causa agendi cum ea modo teneantur . & blandior quam alias illi licet .

(b) Franc. Toletus (b) hanc adoptat sententiam . Cardinals Toletus (b) hanc adoptat sententiam . Nam polquam dixerat , oculi , tactus , complexus ob carnalem delectationem esse peccata mortalia , quoniam homo non intendat copulam , sed solum delectationem carnalem , ex his insurgentem . . . quia talis delectatio ex se ad copulam ordinatur ; illico addit : licet tamen ista inter spousos , dummodo non esse periculum probabile pollutionis , tunc enim esse mortale , etiam inter conjuges .

(c) Navarrus (c) candem adoptat sententiam . Sic enim mente aperit , (deponit) quoniam sponsalia tantum de futuro contrarerint , licet eis non fecerit copula , fine proprie saltem antea in matrimonium consentiendi , neque hodie post Concilium Tridentinum sessione 2d. in Decreto de matrimonio cum tali proposito , licet tamen possint non solum se cernere & allogui & frui gaudio & voluptate , que inde nascitur , sed etiam se osculari mutuo , amplexi & tangere se tactibus , qui se non sunt impudici , & frui voluptate , que oritur ex eis , sine voluptate tamen ampliori . Ex rationem , quam offerit : sponsalia enim , que initium matrimonii sunt , faciunt facultatem fruendi voluptate preambula voluntati matrimoniali . . . que tamen (determinatio) intelligentia venit , quando id sit cum caueola non contingat pollutio , ne periculum probabile illius incurvenda vel consentiendi in eam .

Sylvius idem etiam docet post plures alias Autatores , quos laudat (d) quibus addidit Bail . (e) Sylvius in a. Sed dictis non obstantibus priore pater sententiam a. q. 154. a. + conclus. 4. Et apud eum G. briel , scots Joan Jacob de G. f. s. Sanchez Joan Azorius p. 3. l. 3. c. 25. & alli .

(e) Lind. Bail . de triplici examen . p. 24. Quod est . . . Longo Confessionalis uero , quem a quinquaginta annis , & ultra habemus & malis sequentibus , quas ex his praeauris blanditiis ortas vidiimus , tenemur hoc confundere Confessariis , qui , lumine aut prudentia destituti , levius ad remadeam delicateam & momentam attendunt .

Conjugatus qui libidinoso oscula , tactus aut amplexus impudicos erga conjugem habet , toties le-

thaliter peccat , quoties ex iis pollutio extra vas debitum accidit ; illiusve periculum proximum fibi , aut compari imminet : lecus vero uterque venialiter dantaxat offendit ; ac ne venialiter quidem , qui circa libidinis appetitum talia conjungi , ad aliam conjugalem eo modo se comparanti , in se permitit , cum hujusmodi tactus & oculi , quasi dispositiones & præludia licita sint , illius saltem respectu , qui circa voluntariam libidinem illa patitur ; dummodo mensura debita , ac modum convenientis observetur . Ratio est , quia cum licitus est finis , licita sunt & media , & cui licet operis consummatio , licet profecto & ejus inchoatio . Cum ergo actus conjugalis licitus sit , præludia illa pariter consenda sunt esse licita .

Hanc questionem ita solvit Sandrus Antoninus (f) , cuius haec verba sunt : Sextus (Calixtus in quo conjuges peccant mortaliter) est quando coniugus voluntatem prevente & provocat diversis modis , ut manus , vel cogitationibus , vel uento calidis & incensibus , ut possit pluries coire . Hoc tamen non simpliciter intelligentem est , sed quando in talibus preparatoris propter delectationem , sicut si confractionibus impudicos membra attingendo , sequatur pollutio extra vas debitum , non est dubium , quod est mortale : quia omnis pollutio extraordinaria est pollutio mortale , quando vigilando procuratur . Idem videtur , si diu infestat in hujusmodi , non intendendo venire ad datum conjugalem . sed finem in his ponere . Sed , si quis causa generanda prolixi , vel viuenda fornicationis in se , vel in socio , aut debitum reddendi , cum alias si impotens , se provocet eum , vel poru ca ualitudinum , aut osculis & amplexibus , quibus etiam animalia se provocant , ut columbi & ursi , vel aliquibus aliis tactibus , in quibus non querit propter se delectari , sed solum ad datum illum preparari , non videtur peccatum : quia licet iuvare naturam corporis ad obedientiam recte ratione . Item , si hoc facit , ut sit potens cognoscere propter delectationem , quam nolle cum alia experiri , tunc gravius peccat , preventiendo delectationem , non tamen mortaliter quia non querit in hac provocatione delectari , sed in actu conjugali . Unde videtur idem specie , quod de fine . Hac ille . Quod autem attinet ad delectationes morales , inter conjuges habitas , certum est , illicias esse , quando ad copulam statim habendam non referuntur . Delectatio enim venerea , etiam inter conjugatos , est illicta , nisi ad copulam tendat . Unde a fortiori sponsus de futura copula , cum sponsa habenda , sine peccato morole delectari nequit , uti nec vidua de præterita olim cum viro habita .

Porro in his discutiendis ac discernendis non mediocri prudentia opus est Confessari . Sipius enim adest proximum pollutionis periculum extra vas debitum ; cum præteriti in partibus pudenter extrahit tempus , & locum opportunum fuit hujusmodi tactus . Itaque caveat neceste est , ne in his tolerandis facilius , quam par sit , existat .

Hic nostrarum responsionis expreſſe adſtipulantur Cajetanus , Toletus , Dominicus Soto , Sylvester , Famus , Navarrus , Sylvius & alii complures (g) .

T E N T A T I O D E I .

TENTARE sumitur ut plurimum in Sacris paginis ad significandum Probari fidem vel virtutem alicujus , in eoque sensu dicitur , Abraham a Deo fuisse tentatum (b) . Temavit Deus Abraham , cum ei præcepit , ut Isaac unigenitum suum ei immolaret : volens nimis in eo ipsius tum fidem , tum obedientiam explorare ; ut inde plurimi meriti locus ei daretur , ac majori cum firmitate atque robore prædictis virtutibus insisteri , simul etiam propositum artibus subsecutur in famulo illo Patriarcha luculentissimum & numeris omnibus absolutum virtutum earumdem exemplar .

(b) Gen. 22.4. Memoratur etiam alibi (i) , Iudaicam gentem a Deo variis in locis , diversisque rationibus tentatam fuisse : Quod in eum sensum semper accipiendo

(k) Jac. 1.13. est , quem aperit Apostolus S. Jacobus istis verbis (k) : Nemo , cum tentatur , dicat , quoniam a Deo tentatur ; Deus enim intentator malorum est : Ipse autem nominem

T E N T A T I O D E I .

neminem tentat : unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus , & illicitus . Verum , quæ sumus in hocce praefati Titulo tractaturi , nullatenus in ejusmodi speciem temptationis attingunt .

Quod hic loci dicimus , Tentare Deum , est , proprie loquendo , facere , vel dicere rem aliquam absque legitima ulla causa , cum eo animo , ut explorentur & probentur ipsius potestas , bonitas , vel quodlibet aliud ex Divinis eius attributis ; & cum deliberata voluntate ea negligendi vel etiam reiciendi , que seculo ulro offerunt , ut ipa res ex sententia succedat ; vel est , petere a Deo absque succurrente ullo legitimo fundamento rem aliquam , quam ipse non promisit : Puta , si verbi gratia , vir aliquis eo temeritatis atque imprudentia deveniret , ut seculo ulro offerret periculo incidenti in aliquod præcipitum , nolens illud nequidem paululum effugere , & dimissa Deo cura , illum ab ejusmodi præcipiti lapsu defendendis .

Quam quidem temptationis speciem Daemon ausus est ipsi Domino suggesterere , cum eum sollicitavit , ut , si vere Dei filius esset , se de fastigio Templi deorsum daret præcipitem : Mitte te deorsum (a) , cui Jesus Christus respondit (b) : (a) Matt. 4.6. (b) Deut. 15.6. Scriptum est enim : Non tentabis Dominum Deum tuum .

Atque in ejusmodi peccatum impegerunt Israelitæ , quando dixerunt (c) : Tenemus utrum Deus sit omnipotens , atque utrum sit in medio nostrum , necne ? Unde factum est , ut locus , in quo tunc castrametabantur , nomen acceperit Tentationis . Et vocavit nomen illius : Tentatio , quia tentaverunt Dominum , dicentes : Este Dominus in nobis , an non ? Cujus etiam criminis sele conscientia plurimis in occasionibus reddidit populus ista nimis infidelis atque ingratius , & cuius pena Deus tunc temporis noluit eum in Terram promissam introducere ; Tentaverunt me iam per decem vice . Non videbunt Terram , pro qua iuravi Patribus eorum (d) . (d) Nu. 14.23. & 23.

Jure prorsus ergo peccatum illud a Theologis definitur istis verbis : Tentatio Dei . . . est dictum , vel factum ad capiendum deo experimentum per extraordinarium effectum , ab eo temere expectatum (e) . Polmanus , qui prædicta definitionis est Author , eamdem explicat , afferendo , per isthac verba : Dictum vel factum , hæc alia intelligenda quoque esse , omisso dicti vel facti . Per isthac alia : Ad capiendum deo experimentum , priora accienda esse , ad capiendum , additis istis , expesse , vel implice ; Et isthac alia : De Deo , adjungendo etiam ejusve attributo ; Neque enim omne divinum attributum quidquam aliud est , quam ipmet Deus . In posteriori ista voce experimentum , necessario continetur finis , qui in illo experimento intenditur , nimirum sciendi , num vere Deus aliquis existat , cui omnia sint perspecta atque explorata , qui possit omnia quæcumque facere , & sit in promissis suis fidelis . Subsequentia hæc alia verba : Per extraordinarium effectum , innuant , effectum expectari , non quidem ex naturali rerum ordine , & cursu ordinario , quem Deus instituit ; sed ex eventu prodigioso ac pleno miraculi , quique juxta naturæ vires ordinarias a Creatura nequit ullatenus procedere . Tandem posterioribus istis verbis : Temere expectatum , significatur nihil subesse legitimæ cautæ , cur effectus ejusmodi speretur ; neque enim tentaretur Deus , si legitima causa succurseret , cur posset expectari ; puta , si , verbi gratia , ageretur ex afflante Divino Spiritu , aut fundamentum aliquod daretur ex Divinis promissis ; aut agendi necessitas sic urget , ut nullatenus adesset locus non agendi ; aut ipse Deus edendorum miraculorum donum concessisset ; aut denique res ageretur , quæ vel ad Divinam gloriam , vel ad defendendam Religionem , vel ad ipsius Ecclesiæ vindicandam aliqua ratione pertineret : Quia quidem in re plurima veri nominis intelligentia judicioque prorsus peracerrime opus est , ne in eo , quod suscipitur , aliquis error subrepat . Nunc inspicendum est stilo continuo , quænam sit species prædicti peccati , atque utrum possit aliquando rationem habere peccati tantummodo venialis .

C A S U S P R I M U S .

SCISIO iter habens Aureliam ex simili tantummodo curiositate , certo certius accedit , in publica via sylva , per quam transit , insidiari latronum ingentem catervam , qui solent omnes illac transuentis spoliari atque interficere : Nihilominus obscurat animo viam suam progredi , licet nulla urgente necessitate , ac neglit ex illa via publica divertere se totum Providentia Divina committendo . Potest cum aliquo fundamento contendi , Deus a prædicto viro tentari , & cumdem in eum Tonias Tom. III.

peccare , quippe qui nullis sit instrutus armis ad propriam suam defensionem , aliunde vero generoso non admodum equo infideat ?

R E S P O N S .

Quando ergo , inquit S. Thomas (f) : Proprius aliquam necessitatem seu utilitatem commitit se aliquis divino auxilio in suis petitionibus vel fatus , hoc non est Deum tentare : dicitur enim in 2. Paralip. (f) S. Thom. 2. 20.9.2.1. incorp. item 1. ass. 1. in 2. Paralip. 2. 20.9.2.1. in corp. mon : Cum nos ignoramus , quid agere debemus , hoc solum habemus residui , ut oculos nostros dirigamus ad te . At vero , quando nulla necesse .

Notario, nec Parocho seu Vicario, qui recepit Testamentum, nec etiam Testatoris testibus, qui eidem subscriperunt (^a), qua quidem in re discordant nostrae consuetudines a Legibus Romanis, qua satis habebant ejusmodi testibus denegare facultatem, qua possent ipsius institui testatoris hæredes.

Tutores, Curatores, & eorum Filii, durante vita sui Patris, non gaudent facultate recipendi legati quidquam a suis minoribus vel pupillis, donec administratae tutele rations suas retulerint; quod ita constitutur Edictio anni 1539. (^b) & Declaratione anni 1549. Observat tamen Ricardus, a Parlamenti predictæ Legis exceptione exclusos fuisse Patres, qui tutores propriis suis filiis præsuntur (^c), sicut etiam ab eadem regula excipiuntur honorarii tutores.

Secundum Parisiensem consuetudinem (^d) nec maritus, nec uxor possunt quidquam sibi invicem Testamento, legare, verum plurimis aliis consuetudinibus facultas iisdem libera permittitur quibusdam in casibus, & certis conditionibus appositis.

Ut possit quis aliquid sibi vindicare legatum, satis non est, eum ad illud idem habilem fuisse, quo tempore Testamentum factum est: præterea namque requiritur, eum ad illud etiam remanere habilem, cum decedit Testator; nisi Legatum quasdam conditions haberet adjunctas, quo quidem in casu sufficeret, Legatarium habilem ad illud fieri, quo tempore conditio insisteret, ut observat D. Argou post Godefridum ab eo citatum (^e). Quod pertinet ad qualitatem & quantitatem bonorum, de quibus disponere Testatori permititur, consuetudines ea de re secum invicem non concordant.

Quantum vero est de solemnitatibus necessario servandis in instrumento aliquius Testamenti, est hæc constans ac indubitate regula, nimurum eas dumtaxat observandas esse, qua secundum usum regionis quæcumque sit, in qua Testamentum consuetum est, præscribuntur, nulla ratione habita formularum illarum ac solemnitatum, qua frequentari solent in regione, in qua testator suum habet domicilium ordinarium, aut in loco, in quo bona ipsius posita sunt. Atque ita docetur a Ricardo (^f). Adeoque in regionibus, qua jurisdictioni subiiciuntur Parlamentorum Tolosani, Gratianopolitani, & Aquisextani, requiritur ex præscripto Jutis Romani, ut Testamentum conficiatur coram septem testibus, & ab iisdem ei subscribatur sicut ab ipso testatore, si usum habeat apponendi proprium suum chirographum; aut ab octavo teste, si usum non habeat: adeo ut nullatenus opus sit accersere ministerium Notariorum, si non lubeat illud idem adhibere; si vero sit e testibus aliquis, qui subscribere nesciat, necesse est, dictari Testamentum Notario cuidam, qui memoret in ejusdem instrumento, prius appellatis prædictis testibus juxta dispositionem edicti, ut subscriberent; talem ac talem declaravisse, se se subserbendi esse prorsus imperitos.

Licet etiam secretum Testamentum scribere, inclusum involucre quadam, cui sigillum testatoris apponatur, deinde illud idem apud aliquem Notarium depone, præsentibus ibidem septem testibus a testatore requisitis, atque in eo casu necesse est, a Notario scribi in ipsomet involucre, apud se a tali, præsentibus ibidem talibus testibus requisitis atque vocatis, quadam tali die depositum fuisse chartam quamdam ob signatam, quam declaravit esse, quod propria sua manu conscripsit, aut aliena manu scribi curavit, Testamentum, quod ut ita factum constaret, petivit Testator scriptum a Notario instrumentum, & a testibus subscriptum, quos rogavit, ea de re velle testificari, atque ea de re prædicto instrumento tum suum chirographum, tum propria sua sigilla apponere, quod quidem fuerunt executi cum ipsomet Testatore simul ac Notario, adhibito ab unoquoque eorum tali sigillo. Quia de re opera pretium est observare: 1. Non esse omnino necessarium, ab unoquoque Testium proprium adhiberi sigillum, quippe qui possint omnes codem uti sigillo: 2. Si Testator non habeat usum apponendi propria manu suum Chirographum, illius vice subscribendum esse ab octavo aliquo teste: 3. Liberam relinqui copiam cincumque Patri, qui animo destinavit de suis rebus in favorem filiorum suorum disponere, scribendi propria manu suum Testamentum, non servatis omnibus prædictis formulis, iisdemque filiis suis indicandi, quam velit, unicuique eorum cedere, portionem; immo etiam, si sic ei placuerit, addendi aliquod aliud legatum. Verum, si Testamentum prædictum animo postmodum adjiciat rescidere, nullatenus illud ei conceditur nisi ea lege, quod aliud Testamentum con-

conficiat juxta solemnitates omnes consuetas, aot declareret coram septem testibus, prædictum Testamentum a seipso fuisse declaratum (^g).

En, quaë vigent, in regionibus subjectis jurisdictioni trium Parlamentorum mox memoratorum, variaz consciendi Testamenti rationes, in quibus potissimum obtinentur, qua præscribuntur jure Romano, formulæ Observat tamen D. Argou, inter opiniones, quas Doctores tenent, eam esse tutissimam ac certissimam, qua docet, ab eo, qui nec legere novit, nec scribere, non posse confici Testamentum secretum; quoniam, cum nescit legere, licet possit nomen suum exarare, facile possit in errorem indui ab eo, cuius, ad scribendum suum Testamentum, ministerium imploraret: atque in eo sensu, inquit iste, prædictæ opinionis defensores contendunt, esse intelligenda verba Legis sequentia (^h). Si litteras Testator ignorat,

Ceterum priusquam de prædicto testamenti genere dicendi finem faciamus, plurimum juvat observare, circa Testamenta, qua consciuntur in regionibus ad normam scripti Juris regii consuetus, necessario prorsus requiri, ut valida sint: 1. In iisdem hæredem aliquem institui, qui defuncto succedit in omnia quæcumque ipsius jura tum activa, tum passiva: 2. Institutum hæredem ejusmodi Testatori vivere supershitum. 3. Ab eodem acceptari successionem: alioquin testamentum sit prorsus caducum ac nullius roboris, quantum ad omnia qua in eo continentur; si tamen hæres successionem ex fraude repudiaret, ut eadem tamquam ab intestato cujuscumque oneris ex legato vacua transmittetur vel suo patri, vel alii cuilibet, quocum de prædicta renunciatione deliberaisset, in eo casu nulla ratio renunciationis istius haberetur: quoniam ^(c) Inscr. III. dolus aliqui patrocinari non debet, ut loquitur Innocentius III. (ⁱ): & quem- in cap. Officii. ad. de Testa- modum fertur in Lege que enim in omnibus fraus punitur (^j): 4. Quam- mentis. quam ex repudiata ab hærede successione instituto nulla fiat ac omnino caduca: qua Testamento evanescit. Legata ac fidei commissa nihilominus obtinere, & persolvenda esse ab hærede, in quem ab intestato transfertur hæreditas; modo Testamento apponatur clausula, quam ajunte codiciliarem, qua in eo potissimum consistit, ut declaretur a Testatore, si contingat, suum Testamentum suo fraudari effectu, neque prout Testamentum obtinere, se se velle, ut vim consequatur codicilli, ac donationis propter obitum. Ratio est; quia, ut disponeretur de summis aliquibus pecunia, vel de quibusdam rebus moventibus, necesse non erat ea de re conscribere testamentum: cum satis fuisse adhiberi codicillos. Atque prædicta ista cautio ut plurimum observatur in testamens, qua consciuntur in regionibus subjectis scripti Jutis dispositionibus.

Plurimas de materia Testamentorum, qua scribuntur in regionibus ad normam scripti juris regi solitis, egregias adnotaciones adire licet apud eruditum illum Jurisconsultum, qui Author est Institutionis ad jus Gallicum (^k), a quo, ^(l) Pag. 222. & seq. quas modo subjecimus, observationes sumus mutuati. Illud addemus tantummodo: 1. Quando Testatoris deest vel tempus, vel copia consciendi alterius Testamenti, quo prius scriptum rescindat, ipsi licere facili prorsus negotio illud irritum ac nullum facere, delendo nempe nonna eorum omnium hæredum, qui in eodem indigantur, aut totum ipsummet Testamentum expungendo, quod ea ratione caducum evadit atque nullius effectus. 2. Hoc esse receptum apud consuetudines fere omnes, qua in Regno Galliarum vigent, ut nulla sit opus hæredi institutione, ad validum efficiendum aliquod Testamentum, quin etiam Testator nullatenus licet eum hæredem instituere, qui sit a consanguinitate illius alienus: atque ea de causa dispositions causa mortis factæ in Regionibus uero consuetudinem regi consuetis, non sunt Testamenta proprie dicta, sed simplices tantummodo codicilli.

Juxta jus Romanum: 1. Valebat Codicillus declarare tantum voluntate Testatoris coram quinque testibus, nullisque adhibitis aliis solemnitatibus. 2. Non potest verbis expressis ex simplici Codicillo nec transmitti, nec adimi successio: at vero potest nihilominus tacite transmitti ex fidei commissione, rogando nimurum eum, qui vel hæres institutus est, vel ab intestato pervenit ad hæreditatem, ut alicui, qui designatur, successio restituatur (^l): 3. Constituitur eum, qui non habet factionem Testamenti, nec habere quoque factionem Codicilli (^m). 4. Ab una eademque persona possit plurimos confici Codicillos, modo sibi invicem non adversentur; si vero sibi invicem adverarentur, futurum jam ut posterioribus standum esset (ⁿ): 5. Codicillum posse referri vel ad ^(o) Leg. He reditatem. 2. cod. de Codicilli. Insti- de Codicilli. §. 2. ^(p) Leg. Cam propria. 3. de Codicilli. lib. 6. tit. 35. ^(q) Leg. An tabulas. 5. ff. cod. sc. Lib. 29. tit. 2. Testa-

Testamentum anterius, vel illud nullatenus revocari. Si cum priori Testamento nullam habeat connexionem, casu contingente quod Testamentum nullum atque irritum declaretur, nihilominus Codicillum obtinere. At, si aliquam habeat cum eo connexionem, jam omni quocumque fraudari effectu (a).

(a) Leg. R. pto. 1. Cod. de Codicillis.
In Regionibus Gallicis, quæ reguntur ex jure moribus inducto, Codicilli, hoc est, quod sub appellatione *Testamentorum improprie dicta circumfertur*, vel conficiuntur coram publico ministro, vel tantummodo sunt olographi: utrumque Codicillorum genus perinde validum est. Prioris generis Codicilli varias requirunt formulas ex parte illius, qui eos recipit, & quantum ad numerum, ætatem, ac qualitatem Testium. Juxta Parisiensem consuetudinem, Testamentum debet confici coram duobus Notariis, aut unico tantum Notario, cui duo testes adjungantur, aut recipi a Parocho Testatoris aut ab ipsis Vicario generali, cui tres adint Testes, vel tandem a Parocho seu Vicario, cui Notarius adjungatur (b).

(b) Consue- tudi. Par. art. 29. Debent Testes esse masculi, annum ætatis suæ vigesimum expleuisse, nec Legatarii. Est præterea necesse, verbis expressis in instrumento ferri, Testamentum fuisse Notariis, Parocho, seu Vicario dictatum atque suggestum a Testatore, & eidem Testatori relectum præsentibus ibidem prædictis Notariis, Parocho, seu Vicario ipsis generali, & Testibus; deinde eidem Testamento subscribi tum a Testatore, tum a Testibus; aut causa, cur ipsi non potuerint subscribere, ab eo ibidem referri, qui recepit Testamentum. En quæ servanda sunt, ut ex præscripto laudatae consuetudinis aliquod Testamentum sit validum ac essentia libus suis partibus absolutum. At formulas alias diversas plurimæ aliae consuetudines requirunt, & unicuique consuetudini sue Regionis stare debet unusquisque, ut jam monuimus; ac potissimum meminisse, illud admodum esse summae necessitatibus, ut ipsissima verba prohibeantur, quæ ipsam consuetudine præscribuntur atque exprimuntur, ne eæ alia verba, licet idem sonantia, futura sufficientia ad efficiendum validum aliquod Testamentum, quemadmodum itatum est plurimis Arrestis supremarum Curiarum.

Equidem verum est, currente decimo tertio sæculo plurima celebrata fuisse Concilia, qualia sunt Arelatense Anno 1234. Avenionense anno 1282, & Bituricense anno 1286, quibus prohibitum est omnibus omnino personis, ne Testamentum ullum conficerent, nisi præsente ibidem Parocho, non solum propter facienda rerum alienarum injuste acceptatarum restitutions, aut reparanda damna, quæ fuerant illata proximo; sed eo præsertim fine, ut Testatores ea ratione impedirent, quominus legata Testamento relinquenter Albigenibus, qui tunc temporis adversus Ecclesiam insurrexerunt. At obsolevit usus iste jam a plurimis seculis.

Licet ea de re sermo noster diffusior processisse fortasse videatur, non possumus tamen aliquid non subjecere de Testamentis, quæ militaria dicuntur: propter quod eamdem vim consequantur in Gallia, quam olim apud Romanos. Addemus igitur. 1. Militibus immunitatem tribui servandarum prædicantium omnium formularum, quantum ad Testamentum conficiendum, cum nimis illud perficiunt in ipso temporis actu, quo militari aliqui vacant expeditioni: ac sufficit, ut validum censeatur, illud certo certius constare, scilicet ejusmodi fuisse voluntatem Testatoris.

Dicimus in ipso temporis actu, quo militari aliqui vacant expeditioni, seu at loqui vulgo amant, quo tempore educti sunt ad militares expeditiones. Neque etenim prædicto privilegio donantur milites præsidari, aut ii, qui in hiberna dimissi sunt.

2. Supremi Senatus Regionum scripti juris tamquam rata ac legitima habent ejusmodi Testamenta, atque ut valida reputantur, satis est, ab iis, qui eidem conficiendo Testes adfuere, se se recipere apud primarium Ducem Legionis, eidem voluntatem defuncti militis declaraturos, quam quidem præstat. Dux curat scriptis mandari: excipienda tamen sunt Parlamenta Parisiense, & Burdigalense, quibus jam non comprobatur probatio Testamenti militaris a solis tantummodo Testibus ministrata, quæ quidem probatio jure Romano quondam admittebatur.

3. Qui fuerunt capite damnati propter crimen aliquod militare, jure gauident conficiendi sui Testimenti; eadem etiam facultas conceditur filiis familiis militibus, quantum ad eorum peculum militare.

3. Jus Romanum, quocum ea omnia concordant, quæ jam jam observavimus, præscribit etiam, ut milites possint ex simplici Codicillo hæredem aliquem insti-

instituere, sive quantum ad integra sua bona, sive quantum ad aliquam solummodo partem eorundem; atque Testamentum ejusmodi vim habet, quamquam in eodem ne verbum quidem unum de liberis Testatoris iniciatur.

5. Militare Testamentum omni robore atque quocumque effectu fraudatur post elapsum unum annum ab obtenta a milite Testatore sua missione: si vero propter facinus aliquod indignum fuerit aliquis miles exauktoratus, eo ipso Testamentum ejus sit omnino caducum ac nullius roboris.

6. Quicquid Minister, cui incumbit ex officio sequi militares copias, jure gaudet factionis militaris Testamenti: atque ejusmodi sunt rebus militaribus praefecti, rerum militarium curatores, & ceteri similes.

De iis, quæ pertinent ad executionem Testatorum, nihil hic loci agemus; quoniam in hujusce tituli decursu istam materiam attingemus. Sed oculis subiecti sunt quedam alia principia, quæ responsionem ad sequentem calum antecedunt.

CASUS PRIMUS.

HALDOVINUS Junior pupillus annos natus trdecim cum sex mensibus, & eruditus ab eisdem Doctoribus, quibus Marialis utebarunt, cum incidisset in morbum quam periculissimum, suum Testamentum fecit, quo post mortem suam legat prædicto Mariali libras 300. Ipsius frater, cui soli tota credit ex hæreditario jure illius hæreditatis, contendit, præstatum Testamentum omnino nullum esse, adeoque se non obligari, ad illud legatum perolvendum, Ei-ne jus taret?

RESPONSUS.

Antequam speciales casus, qui pertinent ad materiam Testamentorum, excentendos aggredi amur, juvare quedam in antecessum ponere principia ac statuta aliqua generalia, quæ publici juris fecit D. Bretonier insignis omnino ac commendationis sorte Advocatus in suprema Galliarum Curia, in eximio illo opere, quo nuper in lucem editæ, & cui titulum inscripti: *Collectanea redacta justæ literarum ordinem, præcipuarum Juris questionum, de quibus varie judicatur in variis Regni*

(a) D. Bre- t. Tribunalibus, &c. (c) A quo quidem Audore lu- tonnier v. Te- mentorum, excep- tiones accipi- entur, &c. (d) Leg. Qui &c. cod. qui Te- mentum, face- re possunt, &c. l. 12. tit. 2.

(e) Leg. Qui &c. cod. qui Te- mentum, face- re possunt, &c. l. 6. tit. 2.

(f) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(g) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(h) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(i) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(j) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(k) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(l) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(m) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(n) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(o) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(p) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(q) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(r) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(s) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(t) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(u) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(v) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(w) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(x) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(y) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(z) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(aa) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(bb) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(cc) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(dd) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ee) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ff) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(gg) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(hh) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ii) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(jj) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(kk) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ll) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(mm) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(nn) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(oo) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(pp) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(qq) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(rr) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ss) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(tt) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(uu) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(vv) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ww) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(xx) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(yy) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(zz) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(aa) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(bb) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(cc) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(dd) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ee) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ff) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(gg) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(hh) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ii) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(jj) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(kk) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ll) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(mm) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(nn) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(oo) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(pp) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(qq) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(rr) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ss) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(tt) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(uu) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(vv) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ww) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(xx) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(yy) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(zz) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(aa) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(bb) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(cc) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(dd) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ee) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ff) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(gg) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(hh) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ii) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(jj) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(kk) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ll) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(mm) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(nn) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(oo) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(pp) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(qq) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(rr) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ss) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(tt) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(uu) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(vv) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(ww) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(xx) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l. 6. tit. 2.

(yy) Leg. Hac- cedentia. 2. cod. de Te- mentum, &c. l.